

Uchwała III/8/2024
Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju
z dnia 7 czerwca 2024 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest
z terenu Gminy Kudowa-Zdrój na lata 2024-2032”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 oraz art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.), Rada Miejska Kudowy-Zdroju uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kudowa-Zdrój na lata 2024-2032” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kudowa-Zdrój.

§ 3.

Traci moc uchwała Nr XVII/91/16 Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju z dnia 2 marca 2016r. w sprawie: uchwalenia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kudowa-Zdrój.”

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
Wojciech Duś
/podpis elektroniczny/

Uzasadnienie

Uchwalenie „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kudowa - Zdrój na lata 2024-2032” związane jest z realizacją zapisów zawartych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2009r. uchwałą nr 122/2009 (zmienioną uchwałą nr 39/2010 z 15 marca 2010r.). Program krajowy zobowiązuje organy administracji publicznej na szczeblu lokalnym do realizacji następujących zadań:

1. Gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
2. Przygotowywania i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
3. Organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
4. Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
5. Inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
6. Współpraca z marszałkiem województwa w zakresie:
 - inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,
 - opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
 - lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest,
7. Współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
8. Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
9. Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Aby zadania przedmiotowe mogły być realizowane przyjęcie niniejszej uchwały jest celowe i uzasadnione.

Zamawiający:

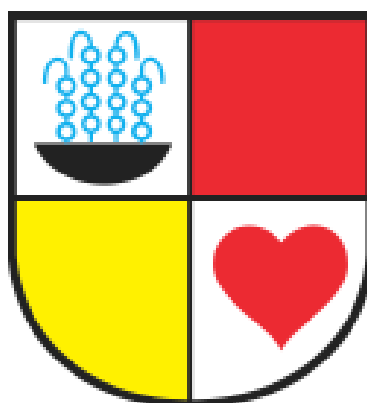
Gmina Kudowa Zdrój

ul. Zdrojowa 24

57-350 Kudowa Zdrój

PROJEKT
PROGRAM USUWANIA
WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU GMINY KUDOWA ZDRÓJ
na lata 2024-2032

styczeń 2024

Program opracował zespół AnECO
pod kierownictwem Adama Nowickiego

Spis treści

SPIS TABEL	3
1. Charakterystyka Gminy	4
2. Wprowadzenie.....	7
3. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego	8
4. Prawne aspekty dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.....	10
5. Cel i zadania programu	16
6. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych	16
6.1 Metodyka i zakres inwentaryzacji.....	16
6.2 Wyniki inwentaryzacji	17
6.3 Kwalifikacja zinwentaryzowanych wyrobów z uwagi na stopień pilności ich usunięcia.	19
7. Składowisko odpadów niebezpiecznych	21
8. Program działań zmierzający do usunięcia wyrobów azbestowych	22
9. Monitoring realizacji Programu i wskaźniki realizacji.....	24
10. Beneficjenci programu	25
11. Harmonogram realizacji zadania.....	25
12. Finansowe aspekty realizacji programu.....	26
13. Harmonogram rzeczowy realizacji zadania	28
14. Potencjalne źródła finansowania	30
14.1 Dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	30
15. Wpływ wdrożenia programu na środowisko	31
16. Podsumowanie	34
17. Materiały źródłowe	35
18. Załączniki.....	40

SPIS TABEL

Tabela 1 Zbiorcze zestawienie występowania azbestu z podziałem na miejsce występowania.....	18
Tabela 2 Zbiorcze zestawienie występowania azbestu wg struktury administracyjnej.....	18
Tabela 3 Zbiorcze zestawienie występowania azbestu ze względu na rodzaj wyrobu zawierającego azbest.....	19
Tabela 4 Zbiorcze zestawienie wg przewidywanego terminu usunięcia wyrobów zawierających azbest.....	20
Tabela 5 Zestawienie zbiorcze występowania azbestu wg form własności	20
Tabela 6 Wykaz składowisk przyjmujących azbest położonych najbliżej gminy Kudowa Zdrój.....	21
Tabela 7 Harmonogram realizacji "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest"	26
Tabela 8 Koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest w latach 2024-2032.....	27
Tabela 9 Harmonogram czasowo-finansowy wdrażania "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest" w tys. PLN.....	28

1. Charakterystyka Gminy

Gmina Kudowa Zdrój jest gminą miejską, zlokalizowaną w zachodniej części powiatu kłodzkiego w województwie dolnośląskim. Gmina graniczy bezpośrednio z:

- Gminą Lewin Kłodzki - od południowego wschodu
- Gminą Szczytna - od wschodu
- Gminą Radków - od północnego wschodu
- Republiką Czeską - od zachodu i północy

Gmina Kudowa Zdrój zajmuje powierzchnię 33,9 km². Niecałą połowę powierzchni gminy zajmują tereny leśne i zadrzewione co stanowi 48,2%, użytki rolne zajmują 38,6%, a tereny zurbanizowane i zabudowane 5,8%. W skład Gminy Kudowa Zdrój wchodzi wyłącznie miasto Kudowa Zdrój jako jedyna jednostka administracyjna. Na bazie historycznej używane są określenia dla poszczególnych obszarów miasta (dawniej wsie lub dzielnice na terenie Gminy, obecnie stanowiące geodezyjne jednostki ewidencyjne), takie jak: Pstrążna, Bukowina, Jakubowice, Czerмна, Zakrze, Słone, Nowy Zdrój, Stary Zdrój, Brzozowie. Według danych z rejestru mieszkańców Urzędu Miasta Kudowa Zdrój stan na 31 grudnia 2023 roku gmina liczyła 9 040 mieszkańców zameldowanych na pobyt stałych i czasowy.

Kudowa - Zdrój jest uzdrowiskiem podgórskim (od 200 do 400 m n.p.m.). Miejscowość oparta jest o Góry Stołowe i Wzgórza Lewińskie, których zbocza stanowią naturalną barierę przed północnymi i północno - wschodnim wiatrem. Klimat jest tu łagodniejszy (nisko i średnio bodźcowy) niż na pozostałym obszarze Ziemi Kłodzkiej. Właściwości klimatu wpływają bardzo korzystnie na szereg procesów ustrojowych: krążenie krwi, oddychanie i trawienie, sprawność układu mięśniowego i nerwowego. Podstawowym bogactwem uzdrowiska są naturalne źródła wód mineralnych.

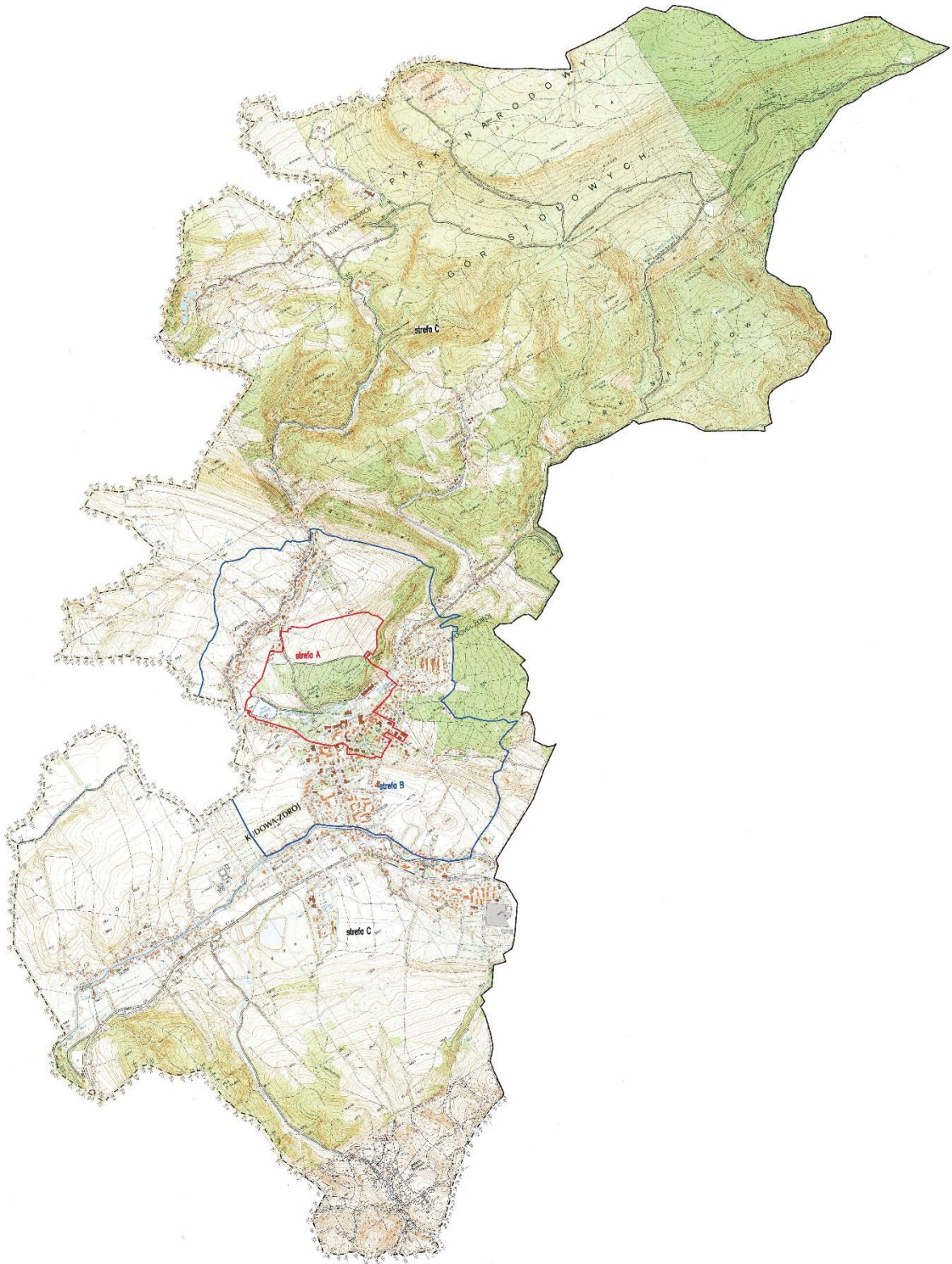
Główny węzeł komunikacyjny Gminy stanowi droga krajowa nr 8, ważna dla ruchu międzynarodowego. Jej odcinek relacji Kudowa - Słone - Wrocław stanowi część szlaku tranzytowego z krajów południowo-zachodniej Europy i krajów bałtyckich. Przez miasto Kudowa przebiega również jedna linia kolejowa relacji Kudowa - Kłodzko - Wrocław

Kudowa Zdrój jest miastem bogatym w atrakcje turystyczne. Wśród najważniejszych wymienić można położoną w dzielnicy miasta Czerмна Kaplica Czaszek, będąca jedną z trzech w Europie. Kaplica stanowi pomnik życia i śmierci, jest miejscem, w którym zgromadzone zostały szczątki około 30 000 ofiar dawnych wojen. Innym ważnym i znanym obiektem turystycznym Kudowy – Zdroju jest Park Zdrojowy położony u stóp Góry Parkowej. Założony został w XVII wieku na wzór parków angielskich. Na jego terenie znajduje się Pijalnia Wód Mineralnych połączona z Salą Koncertową oraz zabytkowa Hala Spacerowa w stylu secesyjnym. Park założono w miejscu bogatym w źródła wód mineralnych. Na terenie miasta

i w okolicy znajdują się liczne szlaki rowerowe i turystyczne, narciarskie trasy biegowe i zjazdowe.

Na terenie Gminy Kudowa Zdrój wyznaczono:

- Obszary ochrony uzdrowiskowej na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Kudowie- Zdroju nr XLVII/324/09 z dnia 16 grudnia 2009 roku w sprawie ustanowienia statut uzdrowiska. Istnieją 3 strefy uzdrowiskowe:
 - Strefa A – o powierzchni 92,99 ha, na terenie której odbywa się lecznictwo uzdrowiskowe,
 - Strefa B – o powierzchni 367,49 ha, stanowiącej otulinę strefy "A",
 - Strefa C – o powierzchni 2 938,52 ha, będącej otoczeniem stref "A" i "B" ochrony uzdrowiskowej oraz przylegającego do nich terenu niezbędnego do zapewnienia ochrony miejscowego klimatu i krajobrazu. Strefa pełni rolę otuliny całego uzdrowiska.
- Teren górniczy leczniczych wód mineralnych.

2. Wprowadzenie

Wyroby azbestowe szczególnie powszechnie wykorzystywano w kilku dziedzinach gospodarki. Najliczniejszą grupę stanowią wyroby stosowane w budownictwie.

Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia: eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości 10-13% azbestu do pokryć dachowych, płyty prasowane – płaskie o zbliżonej zawartości azbestu, płyty KARO – dachowe pokrycia lub elewacje, rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu ok. 22%), kształtki azbestowo-cementowe oraz elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo-cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i stosowane w płytach warstwowych (stelaż drewniany; wypełnienie: wełna mineralna lub styropian; ściany zewnętrzne: płyta płaska azbestowo-cementowa montowana dwustronnie), prefabrykowane – PW3/A, PŻ/3W i PŻW 3/A/S).

Azbest mógł być stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę (klapy przeciwpożarowe, ciągi telekomunikacyjne, tablice rozdzielcze elektryczne, węży ciepłownicze, obudowa klatki schodowej, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych). Azbest stosowano także w tkaninach wygłuszających hałas. Wyroby z azbestem projektanci dobierali indywidualnie do obiektów, z uwzględnieniem wymagań przeciwpożarowych.

Energetyka. Azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Transport. Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i przemyśle stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Ustawa Prawo ochrony środowiska uznała azbest za substancję stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska i wymagającą szczególnej ostrożności w czasie użytkowania zawierających ją wyrobów i przy ich demontażu, jak również przemieszczaniu powstałych odpadów.

3. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Azbest to nazwa minerału włóknistego występującego w przyrodzie, który wykazuje znaczną wytrzymałość na rozciąganie, źle przewodzi ciepło, ma właściwości dźwiękochłonne i jest względnie odporny na działanie czynników chemicznych. Te właściwości azbestu sprawiły, że stał się on materiałem bardzo rozpowszechnionym w naszym otoczeniu, znajdując zastosowanie przy wytwarzaniu całej gamy wyrobów przemysłowych, jak i produktów używanych w życiu codziennym. Wyroby zawierające azbest oraz odpady azbestowe można podzielić – w zależności od trwałości i ilości zastosowanego spoiwa wiążącego – na: miękkie (łamliwe, kruche) i twarde (nie kruche, sztywne).

„wyroby miękkie” o gęstości < 1000 kg/m³ charakteryzują się dużym procentowym udziałem azbestu. Łatwo ulegają uszkodzeniom, powodując duże emisje pyłu azbestu. Najczęściej spotykane są w obiektach przemysłowych (elektrociepłownie, huty). Narażeni na oddziaływanie tych pyłów są pracownicy wykonujący remonty izolacji lub uszczelnień urządzeń z udziałem azbestu. Uszczelnienia w instalacjach grzewczych – sznur azbestowy (wymagana jest jego wymiana bez względu na stan techniczny, z powodu trudnych warunków eksploatacji).

Wyroby miękkie to m.in.:

- sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu (lub wykonane z samego azbestu);
- płyty i uszczelki klinkieryt (typu gambit, polonit), stosowane w ciepłownictwie na złączach rur, zaworów z gorącą wodą lub parą;
- płaszcze azbestowo-gipsowe stosowane jako izolacja rur w ciepłownictwie;
- płyty i tektury miękkie (stosowane w izolacjach ognioochronnych);
- płyty ognioochronne typu „pyral” produkcji czechosłowackiej lub „sokalit” produkcji NRD, zawierające ok. 30 - 50% azbestu (służą do okładzin ognioochronnych konstrukcji budynków oraz jako sufity podwieszane o podwyższonej odporności na ogień, także jako materiał do klap przeciwpożarowych i przeciw dymnych);

- natryski azbestowe na konstrukcje stalowe zastosowane jako ognioochronne;
- zabezpieczenie stalowej konstrukcji budynków o tzw. konstrukcji nieszytywnej (np. budynki przemysłowe, biurowe; często są to obiekty indywidualnie projektowane, „nasycone” technologią budowlaną krajów zachodnioeuropejskich z lat 60 -70., np. budynki ambasad).

Różne wyroby miękkie stosowane w budynkach z lat 60-70:

- a) płótno azbestowe na uszczelnieniu tłumika drgań w systemie klimatyzacji,
- b) tektura azbestowa,
- c) cienki sznur azbestowy.

„**wyroby twarde**” o gęstości $> 1000 \text{ kg/m}^3$ są to najpowszechniej występujące w krajowym budownictwie wyroby zawierające azbest. Charakteryzują się dużym stopniem zwięzłości, dużym udziałem spoiwa (najczęściej jest nim cement), niską procentową zawartością azbestu (ok. 5% w płytach płaskich lignocementowych modyfikowanych, ok. 12 - 13% w płytach płaskich i falistych azbestowo-cementowych i ok. 20% w rurach azbestowo-cementowych).

W przeciwieństwie do wyrobów miękkich, przez długi okres pozostają wyrobami emitującymi małe ilości pyłu azbestu. Można je więc uważać za mniej groźne w użytkowaniu oraz podczas prac remontowych od wyrobów miękkich. Mniej groźne są też ich odpady. Emisja pyłu azbestu może powstawać podczas uszkodzeń mechanicznych, np. przy piłowaniu lub szlifowaniu szybkoobrotowymi narzędziami elektrycznymi, nie wyposażonymi w miejscowe odciąg pyłu.

Do emisji pyłu dochodzi także w trakcie trwania destrukcji, np. emitują go stare płyty pokryć dachowych azbestowo-cementowych o naruszonej przez czynniki atmosferyczne lub chemiczne powierzchni zewnętrznej. Wówczas zanieczyszczony jest też grunt w bezpośrednim sąsiedztwie rynny odprowadzającej wodę opadową.

Wyroby twarde to m.in.:

- płyty azbestowo-cementowe faliste,
- płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane,
- płyty azbestowo-cementowe karo,
- płyty warstwowe PW3/A i podobne,
- rury azbestowo-cementowe,
- złącza, listwy, gąsiorzy wykonane z azbestocementu,
- płaszcze azbestowo-cementowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie.

Azbest jest naturalnym, praktycznie niezniszczalnym surowcem o budowie włóknistej. Pęczki włókien mogą rozszczepić się na włókna cieńsze niż ludzki włos. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia.

Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji

w płucach. Dużą rolę odgrywa także wrażliwość osobnicza (podatność danej osoby) i palenie papierosów. Unoszące się w powietrzu, niewidoczne dla oka, włókna azbestowe są wdychane przez ludzi i wnikają do organizmu człowieka przez układ oddechowy.

Zalegające w płucach włókna mogą powodować zwłóknienie tkanki płucnej, czyli azbestozę, ale także raka płuc i międzybłoniaka opłucnej. Azbest jest najbardziej niebezpiecznym czynnikiem rakotwórczym. Największe zagrożenie stanowią włókna mikroskopijnej wielkości, które na zawsze pozostają w płucach i mogą powodować choroby nowotworowe płuc. Ważna jest świadomość, że choroby wywołane azbestem rozwijają się po 10-40 latach od czasu kontaktu z azbestem.

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie jednak pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych.

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażania dróg oddechowych na wdychanie jego włókien.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, czyli takie, które mogą występować w postaci trwałego aerozolu w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do organizmu. Są one dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość nie większą niż 3 mikrometry i stosunek długości do średnicy mniejszy niż 3:1.

Włókna te wdychane do pęcherzyków płucnych, nie mogą już być wydalone. Ich szkodliwe działanie może ujawnić się dopiero po wielu latach w postaci następujących schorzeń: pylica azbestowa (azbestoza), międzybłoniaki opłucnej i rak płuc. Im więcej jest włókien w powietrzu, którym oddychamy, tym większe jest ryzyko zachorowania na choroby wywołane azbestem.

4. Prawne aspekty dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Od 1997 r. w na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz taki wprowadzono ustawą z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj. Dz.U. z 2020 roku, poz. 1680). W następnych latach wprowadzono szereg kolejnych aktów prawnych (ustaw i rozporządzeń) regulujących kwestie związane z postępowaniem

i usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Szczegółowy ich wykaz przedstawiono w dalszej części niniejszego opracowania - „Materiały źródłowe”. Uzupelnieniem aktów prawnych w przedstawionym zakresie jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 marca 2010 r. oraz lokalne programy usuwania azbestu realizowane przez gminy, powiaty i województwa.

Innym dokumentem jest Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 14.07.2009 r., następnie zmieniony uchwałą Rady Ministrów z dnia 15.03.2010 r., który utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, w tym:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku. W sposób szczegółowy określa również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Podstawowe obowiązki organów samorządowych, właścicieli i zarządców nieruchomości oraz przedsiębiorców prowadzących działalność, w wyniku której powstają odpady zawierające azbest, przedstawiono poniżej.

Obowiązki gminy:

- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania;
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu;
- zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejsca występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 24), informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki,

dostępnej za pośrednictwem sieci Internetowej pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.

Obowiązki marszałka:

- udzielanie zezwoleń na wytwarzanie oraz transport odpadów niebezpiecznych w tym zawierających azbest (rejestr BDO);

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest;
- sporządzenie i przedłożenie odpowiedniemu organowi oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest;
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia;
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest;
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest;
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub burmistrzowi (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania;
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone;
 - zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu oraz powiatowemu inspektorowi sanitarnemu prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- Zapisy ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. (Dz.U. 2013 poz. 21 z póź. zm.) zezwalają od stycznia 2013 r. na świadczenie usług związanych z robotami polegającymi na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest wszystkim przedsiębiorcom, którzy będą chcieli takie prace prowadzić. Na prowadzenie działalności w tym zakresie konieczne jest posiadanie wpisu do rejestru BDO prowadzonego przez odpowiedni Urząd Marszałkowski;

- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
 - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu;
- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego, powiatowemu inspektorowi sanitarnemu oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy;
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649) oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089);
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Warunkiem koniecznym bezpiecznego, dla ludzi i środowiska, użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest jest rzetelnie sporządzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i ocena ich stanu, określająca,

w zależności od rodzaju, stanu i sposobu zastosowania azbestu, stopień pilności wymiany wyrobów zawierających azbest.

W rozporządzeniach Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, założono wykonanie inwentaryzacji oraz dokonanie corocznej oceny stanu wyrobów zawierających azbest. Od roku 2004 właściciele i zarządcy obiektów zobligowani są do przekazywania marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach, których wykorzystanie zakończono.

Przepisy w sposób bezpośredni nie precyzują, kto może być wykonawcą prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, biorąc jednak pod uwagę obowiązki jakie postawiono przed wykonawcą, wnioskować należy, że tego typu prace powinna wykonywać wyspecjalizowana jednostka posiadająca stosowne zezwolenia oraz wyposażenie techniczne i socjalne zapewniające prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska przez narażeniem na działanie azbestu.

Od 24 stycznia 2018 roku firmy zajmujące się transportem odpadów zawierających azbest muszą posiadać wpis do rejestru BDO - www.bdo.mos.gov.pl. Wpisu dokonuje odpowiedni do siedziby firmy Urząd Marszałkowski.

Od 15 stycznia 2019 roku wszystkie firmy zajmujące się gospodarowaniem odpadami, w tym wytwarzaniem odpadów zawierających azbest, są zobowiązane do złożenia wniosku o wpis do rejestru BDO uprawniającego je do prowadzenie działalności w tym zakresie.

Rejestr BDO jest ogólnie dostępny i każdy może sprawdzić czy dana firma posiada uprawnienia do prac związanych z azbestem i transportu odpadów niebezpiecznych.

W przypadkach nieprzestrzegania nałożonych na jednostki organizacyjne i osoby fizyczne obowiązków w zakresie bezpiecznego wykorzystania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz obowiązków sprawozdawczości w tym zakresie mają zastosowanie zapisy tytułu VI ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska. Przewidują one w takich przypadkach odpowiedzialność karną tj. kary aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny orzekane na podstawie przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz odpowiedzialność administracyjną poprzez wstrzymanie prowadzonej przez podmiot korzystający ze środowiska lub osobę fizyczną działalności powodującej pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi. Ponadto do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na

środowisko, w tym również powstałe w wyniku postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

Zasady ochrony środowiska przyrodniczego.

W przypadku prowadzenia prac rozbiórkowych, remontowych, modernizacyjnych i termomodernizacyjnych (które mogą być prowadzone w celu eliminacji azbestu wbudowanego w elementy konstrukcyjne i izolacyjne obiektów budowlanych), przed ich rozpoczęciem, zarządca budynku powinien zlecić ornitologowi inwentaryzację przyrodniczą w zakresie występowania ptaków gatunków chronionych, w szczególności jerzyka (*Apus apus*). Jerzyk objęty jest ochroną gatunkową ścisłą, na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16.12.2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r. poz. 2183 z późn. zm.). W sytuacji, gdy zniszczenie schronienia jerzyka jest konieczne, należy zwrócić się do RDOŚ o wydanie stosownego zezwolenia oraz zapewnić temu gatunkowi zastępcze miejsce lęgowe. Podczas remontu czy termomodernizacji budynku należy zawieszać budki lęgowe dla tych ptaków w miejscach, gdzie dotychczas miały one swoje lęgi. Zgodnie z ww. ustawą oraz rozporządzeniem, w stosunku do ptaków obowiązuje zakaz zabijania, okaleczania, chwytania, niszczenia jaj, postaci młodziąt i form rozwojowych, niszczenia gniazd i innych schronień oraz umyślnego płoszenia i niepokojenia oraz niszczenia ich siedlisk i ostoi. W razie stwierdzenia występowania chronionych gatunków ptaków, jak i chronionych gatunków nietoperzy, termin i sposób wykonania prac należy dostosować do ich okresów lęgowych i rozrodczych oraz okresu hibernacji. Dopuszcza się odstępstwo od zakazu usuwania gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne, ale tylko od dnia 16 października do końca lutego, czyli przed kolejnym okresem lęgowym. Działania takie można prowadzić jedynie po uzyskaniu zwolnienia z zakazów, które w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą wydaje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, a w stosunku do gatunków objętych ochroną częściową Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

5. Cel i zadania programu

Głównym Celem Programu jest doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z otoczenia człowieka oraz ich bezpieczne i prawidłowe unieszkodliwienie.

W programie opisano ogólne mechanizmy oraz zasady pomocy, której gmina zamierza udzielić osobom decydującym się na usunięcie elementów zawierających azbest z budynków lub budowli. Pomoc ta ma na celu zachęcić do podejmowania tego rodzaju działań oraz zmniejszyć ryzyko związane z nieprawidłowym ich wykonaniem.

Program zakłada realizację następujących zadań:

1. inwentaryzację z natury obiektów zawierających azbest (ustalenie skali występowania i lokalizacji wyrobów zawierających azbest na terenie gminy),
2. edukację mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka i procedur usuwania, zabezpieczania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych,
3. propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu,
4. zapoznanie i pomoc mieszkańcom gminy w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest,
5. bieżący monitoring realizacji programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym i mieszkańcom.

6. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych

6.1 Metodyka i zakres inwentaryzacji

Z umowy pomiędzy zamawiającym a wykonawcą wynikają parametry ujęte w identyfikacji wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

Są to:

1. **obszar geograficzny** – inwentaryzacja objęta teren całej gminy,
2. **miejsowość** – wszystkie miejscowości znajdujące się na terenie gminy,
3. **oznaczenie posesji** – numer geodezyjny posesji oraz numer obrębu terytorialnego na której występuje azbest,
4. **rodzaj obiektu** – miejsce występowania azbestu ze wskazaniem na rodzaj obiektu (mieszkalny, gospodarczy, azbest zalegający na posesji – oznaczony jako „luz”),
5. **ilość azbestu** – ilość zinwentaryzowanego azbestu w kg, m, m²,
6. **rodzaj wyrobu azbestowego** – rodzaj wyrobu, w którym znajduje się azbest (płyta falista, płaska, PWA-3, rury itp.),
7. **stopień pilności usunięcia** – kwalifikacja zinwentaryzowanego azbestu ze względu na jego stan i stopień pilności usunięcia.

Inwentaryzacja prowadzona była w oparciu o spis z natury. W trakcie prac terenowych przedstawiciele wykonawcy odwiedzili wszystkie posesje, dokonując obmiaru miejsc występowania azbestu.

Informacje zbierane podczas inwentaryzacji – podczas prowadzonej identyfikacji występowania wyrobów zawierających azbest, w przypadku jego występowania ustalano następujące dane:

- adresowe – miejscowość,
- ewidencyjne – obręb i numer działki,
- rodzaj budynku – mieszkalny, gospodarczy, luz,
- powierzchnia pokrycia dachowego [w m²] – pomiar lub oszacowanie powierzchni dachowej budynku,
- rodzaj wyrobu azbestowego – możliwe jest występowanie następujących rodzajów wyrobów zawierających azbest:
 - płyta azbestowo-cementowa falista, stosowana w budownictwie – przyjęto do określania masy przelicznik 15 kg/m² powierzchni płyty azbestowej,
 - płyta azbestowo-cementowa płaska (potocznie zwana karo) stosowana w budownictwie – przyjęto do określenia masy przelicznik 15 kg/m² powierzchni płyty azbestowej,

Wprowadzenie niezbędnych informacji do Bazy Azbestowej – wyniki inwentaryzacji zostały wprowadzone do Bazy Azbestowej w zakresie wymaganym do gromadzenia i przetwarzania informacji o wyrobach zawierających azbest.

6.2 Wyniki inwentaryzacji

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono występowanie materiałów zawierających azbest na istniejących budynkach i budowlach.

Z inwentaryzacji wynika, że na terenie gminy występują następujące materiały zawierających azbest. Są to:

- płyta azbestowo-cementowa falista oraz płaska stosowana w przeważającej ilości jako pokrycie dachowe budynków mieszkalnych i gospodarczych

Inwentaryzacja wykazała, że na terenie gminy, wyroby azbestowo-cementowe zostały zidentyfikowane w **150** miejscach, z czego **36** to pokrycia dachowe budynków mieszkalnych, **111** to azbest na budynkach gospodarczych i innych, a w **3** lokalizacjach azbest zidentyfikowano na obiektach, które nie znajdowały się w ewidencji lub azbest zalegał na posesji - oznaczone jako „luz”.

Łączna ilość materiałów zawierających azbest, które zidentyfikowano na terenie Gminy Kudowa Zdrój to:

196 278 kg

z czego:

na budynki mieszkalne przypada	5 823,60 m ² tj.	44,51%
na budynki gospodarcze i inne przypada	6 951,60 m ² tj.	53,13%
na luz przypada	310 m ² tj.	2,37%

Tabela 1 Zbiorcze zestawienie występowania azbestu z podziałem na miejsce występowania

Lp.	Miejsce występowania	Ilość [szt.]	Pow. [m ²]	Masa [kg]
1	Budynek mieszkalny	36	5 823,60	87 354,00
2	Budynek gospodarczy i inny	111	6 951,60	104 274,00
3	Luz	3	310,00	4 650,00
Razem		150	13 085,20	196 278,00

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2 Zbiorcze zestawienie występowania azbestu wg struktury administracyjnej

Lp.	Nazwa	Nr obrębu	Ilość [szt.]	Pow. [m ²]	Masa [kg]
1	Pstrążna	0002	1	90	1350
2	Czermna	0004	21	1 652,6	24 789
3	Stary Zdrój	0005	11	872	13 080
4	Nowy Zdrój	0006	3	725,2	10 878
5	Zakrze	0007	36	2 545,5	38 182,5
6	Słone	0008	60	4 253,9	63 808,5
7	Brzozowie	0009	18	2 946	44 190
Razem			150	13 085,20	196 278,00

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na rodzaj wyrobów zawierających azbest podział na terenie gminy jest następujący:

Tabela 3 Zbiorcze zestawienie występowania azbestu ze względu na rodzaj wyrobu zawierającego azbest

Lp.	Rodzaj wyrobu	Ilość [szt.]	Pow. [m ²]	Masa [kg]
1	Płyty faliste	116	8 679,60	130 194,00
2	Płyty płaskie	34	4 405,60	66 084,00
łącznie:		150	13 085,20	196 278,00

Źródło: opracowanie własne

6.3 Kwalifikacja zinwentaryzowanych wyrobów z uwagi na stopień pilności ich usunięcia.

Podczas inwentaryzacji była dokonywana ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Ocenę przeprowadzono zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz.U. Nr 71 poz. 649 z późn zm.) i Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz.U. Nr 162 poz. 1089) obowiązek dokonania oceny stanu należy do właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcy nieruchomości, a wyniki oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest powinien być sporządzony w jednym egzemplarzu.

Wypełniony egzemplarz „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” powinien być przechowywany z dokumentacją miejsca zawierającego azbest.

Harmonogram oceny stanu możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. W zależności od uzyskanych wyników, określa się trzy rodzaje wyrobów ze względu na potrzebę ich unieszkodliwiania:

- I stopień - od 120 punktów w górę, wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie;
- II stopień – od 95 do 115 punktów, ponowna ocena wymagana w terminie do 1 roku;
- III – stopień – do 90 punktów, wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

W tabeli nr 4 przedstawiono proponowane zbiorcze zestawienie wg przewidywanego terminu usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Finansowe aspekty związane z unieszkodliwieniem wyrobów azbestowych omówiono w punkcie 12, a harmonogram działań w punkcie 13 (tabela nr 9) niniejszego opracowania.

Tabela 4 Zbiorcze zestawienie wg przewidywanego terminu usunięcia wyrobów zawierających azbest

	Przewidywana data unieszkodliwienia	Masa	Udział
		[kg]	%
1	2024 r.	17 025,00	8,67%
2	2025 - 2028 r.	124 977,00	63,67%
3	2029 - 2032 r.	54 276,00	27,65%
Razem		196 278,00	100%

Źródło: opracowanie własne

Szczegółowy wykaz obiektów budowlanych, w których występują elementy zawierające azbest jest przedstawiony w załączniku nr 1.

W tabeli nr 5 przedstawiono występowanie wyrobów zawierających azbest wg form własności.

Tabela 5 Zestawienie zbiorcze występowania azbestu wg form własności

Lp.	Forma własności	Ilość obiektów [szt.]	Powierzchnia [m2]	Masa [kg]
1	Osoby fizyczne	90	9 939,20	149 088,00
2	Osoby prawne	60	3 146,00	47 190,00
Razem		150	13 085,20	196 278,00

Źródło: opracowanie własne

7. Składowisko odpadów niebezpiecznych

Poniżej znajdują się dane składowiska odpadów azbestowych, zlokalizowanego na terenie województwa dolnośląskiego, które jest ogólnodostępne i znajduje się najbliżej gminy Kudowa Zdrój:

Tabela 6 Wykaz składowisk przyjmujących azbest położonych najbliżej gminy Kudowa Zdrój

Charakter składowiska	Ogólnodostępne	Ogólnodostępne
Nazwa	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Marcinowie	Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest
Województwo	DOLNOŚLĄSKIE	DOLNOŚLĄSKIE
Gmina	Trzebnica	Radków
Miejscowość	Marcinowo	Ścinawka Dolna
Adres	Marcinowo, 55-100 Trzebnica	Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia
Telefon	71 310 99 56	74 662 90 50
Godziny pracy	7:00 - 15:00	7:00 – 20:00
Właściciel/Zarządca/Inwestor	GZGK TRZEBNICA-ERGO Sp. z o. o.	FBSerwis Dolny Śląsk Sp. z o. o.
Adres właściciela	Pl. Piłsudskiego 1 55-100 Trzebnica	Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia
Telefon stacjonarny	71 310 99 56	74 662 90 50
E-mail	skladowisko@ergo.trzebnica.pl	zuo@fbserwis.pl
Strona www	www.ergo.trzebnica.pl	www.fbserwis.pl

Źródło: www.bazaazbestowa.gov.pl

8. Program działań zmierzający do usunięcia wyrobów azbestowych

Strategia usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Strategia usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych z obszaru gminy Kudowa Zdrój została oparta na następujących kierunkach działań.

1. Inwentaryzacja

Rozpoznanie ilości, rodzaju wyrobów azbestowych i obiektów (rodzaj budynku, nr działki i obręb ewidencyjny) na terenie gminy Kudowa Zdrój.

2. Baza danych

Opracowanie i wprowadzenie do Bazy Azbestowej danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest, a dotyczących lokalizacji, ilości, rodzaju występujących wyrobów oraz stanu wyrobów zawierających azbest, na podstawie informacji zebranych podczas inwentaryzacji zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

3. Aktualizacja bazy danych

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska dotyczące wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2015 r. poz. 1450), informacje o wyrobach azbestowych są bezpośrednio wprowadzane i aktualizowane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl prowadzonej w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego.

4. Przepływ informacji

Na wójcie, burmistrzu, prezydencie miasta ciąży obowiązek przedkładania marszałkowi informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu. Informacje te przedkładane są raz na rok, **do 31 marca** za poprzedni rok kalendarzowy, wg określonego wzoru, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkom informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Najnowsze rozporządzenia w sprawie przedkładania marszałkowi województwa informacji między innymi o wyrobach zawierających azbest to:

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. (Dz.U. 2015 poz. 1450) zmieniające rozporządzenie w sprawie przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska

„informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl”

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2013 r. poz. 25)

„rejestr wyrobów zawierających azbest jest prowadzony przez marszałka województwa i stanowi integralną część bazy azbestowej administrowanej przez ministra przedsiębiorczości i technologii dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.”

5. Monitoring usuwania odpadów azbestowych

Zaktywizowanie działań dyspozycyjno - kontrolnych nadzoru usuwania azbestu z terenu gminy Kudowa Zdrój oraz usprawnienie monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych.

6. Edukacja ekologiczna

Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy Kudowa Zdrój poprzez organizację kampanii informacyjnej na temat szkodliwości azbestu i jego wyrobów dla zdrowia i życia, a także o bezpiecznym użytkowaniu, usuwaniu wyrobów zawierających azbest i postępowaniu z tymi wyrobami.

7. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Kudowa Zdrój zgodnie z przepisami prawa i unieszkodliwianie odpadów azbestowych w sposób bezpieczny dla ludzi i środowiska.

9. Monitoring realizacji Programu i wskaźniki realizacji

Wdrożenie monitoringu realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest istotnym elementem pomiarowo-kontrolnym. Dzięki niemu, możliwe będzie stałe i precyzyjne nadzorowanie postępu eliminowania uciążliwości z terenu gminy.

Monitoringiem zajmować się będą pracownicy: ds. ochrony środowiska.

Ich zadaniem będzie nadzorowanie realizacji programu a w szczególności:

- aktualizacja Bazy Azbestowej na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl,
- udostępnienie informacji o możliwości i konieczności bezpiecznego usuwania azbestu, poprzez zamieszczenie na stronie internetowej gminy „Programu usuwania azbestu” oraz udostępnianie mieszkańcom ulotek, broszur itp.

Wskazane jest, aby weryfikacja danych zarówno w Bazie Azbestowej, jak i w Programie prowadzona była minimum jeden raz w roku. Pozwoli to na precyzyjne określenie ilości usuniętego azbestu oraz porównanie wyników faktycznych z przyjętymi założeniami. Z przeprowadzonej weryfikacji powinien powstawać zapis. **Raz na pięć lat „Program usuwania azbestu” w oparciu o coroczne zapisy powinien być aktualizowany.**

Na poziomie centralnym monitoring realizacji zadań ujętych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” obejmuje gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o usuwaniu wyrobów zawierających azbest, w szczególności dotyczących:

- ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest oraz wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest,
- ilości składowanych odpadów zawierających azbest,
- lokalizacji istniejących i planowanych składowisk odpadów zawierających azbest i ich pojemności oraz stopnia wykorzystania,
- ilości i wyników przeprowadzonych inwentaryzacji oraz oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i ich lokalizacji na terenie gmin, powiatów i województw,
- przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu,
- liczby osób pracujących w kontakcie z azbestem,
- liczby pracowników przeszkolonych do pracy w kontakcie z azbestem,
- podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego inicjatyw w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- usytuowania miejsc o wysokim stężeniu włókien azbestu w powietrzu,
- ewidencjonowania zmian legislacyjnych dotyczących problematyki azbestowej,
- wdrażania technologii unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych.

Monitoring realizacji zadań krajowego Programu obejmuje także wskaźniki środowiskowe wynikające z przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zalicza się do nich:

- ogólna powierzchnia zajęta przez składowiska i kwatery przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest [ha],
- stan zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu zagrożonych rejonów i okolic obiektów [włókna/m³].

Do monitorowania stopnia realizacji gminnego Programu przyjęto wskaźniki przedstawione poniżej.

1. Ilość zinwentaryzowanych, pozostałych do usunięcia wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym - **Mg/rok**
2. Ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest - **Mg/rok**
3. Stopień usunięcia wyrobów zawierających azbest w stosunku do ilości wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych i pozostałych do usunięcia w danym roku sprawozdawczym - **%**
4. Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu w danym roku - **%**
5. Liczba obiektów/miejsc występowania azbestu w gminie, wprowadzonych do Bazy Azbestowej – **sztuki**.

10. Beneficjenci programu

Program obejmuje obiekty będące w posiadaniu osób fizycznych, osób prawnych, jednostek samorządu terytorialnego, Skarbu Państwa, zlokalizowanych na terenie gminy Kudowa Zdrój.

11. Harmonogram realizacji zadania

Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych, dlatego powinny być objęte „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”. Wyroby zawierające azbest stanowią zagrożenie w momencie, gdy są w złym stanie technicznym oraz gdy nie są odpowiednio zabezpieczone.

W takim przypadku zagrożenie pojawia się, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej (łamanie, kruszenie, cięcie i każda inna obróbka), jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych.

Ustalając poszczególne zadania, mające na celu eliminację wyrobów azbestowych z terenu gminy Kudowa Zdrój dodatkowo należy zwrócić uwagę na świadomość ekologiczną mieszkańców.

Najskuteczniejszym sposobem motywacji do przystąpienia do usuwania wyrobów zawierających azbest przez osoby fizyczne i jednostki organizacyjne są dopłaty do kosztów ich usuwania oraz unieszkodliwiania.

Usuwanie azbestu z terenu gminy Kudowa Zdrój będzie procesem wieloletnim. Zakłada się, że realizacja tego procesu będzie trwała około 9 lat. Bardzo ważne jest, aby cały proces był dokładnie zaplanowany oraz przeprowadzony ze szczególnym zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Poniżej w Tabeli nr 7 przedstawiono zadania do realizacji związane z likwidacją wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kudowa Zdrój.

Tabela 7 Harmonogram realizacji "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest"

Lp.	Nazwa zadania	2024	2025-2028	2029 - 2032
1.	Aktualizowanie Bazy Azbestowej o obiektach zawierających azbest oraz o ilości i miejscach zlikwidowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kudowa Zdrój			
2.	Aktualizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Kudowa Zdrój”	■		■
3.	Monitoring realizacji Programu			
4.	Działalność informacyjna i edukacyjna nt. bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz metodami unieszkodliwiania i szkodliwości azbestu			
5.	Monitoring usuwania i prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest			

12. Finansowe aspekty realizacji programu

Koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest oszacowano na podstawie uśrednionych cen jakie były proponowane w przetargach ogłaszanych przez jednostki samorządu terytorialnego na usuwanie azbestu w roku 2021, 2022 i 2023

W poniższym rozdziale przedstawiono szacunkowe koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Kudowa Zdrój z podziałem na trzy okresy: Rok 2024; lata 2025 – 2028; 2029 – 2032.

Wyroby zawierające azbest występują jako płyty azbestowo-cementowe płaskie i faliste. Na podstawie danych pochodzących z rozstrzygniętych w latach 2021-2023 przetargów ogłaszanych przez powiaty i gminy z różnych regionów Polski wynika, że całkowity koszt dla:

1. demontażu, spakowania transportu i unieszkodliwiania kształtował się na poziomie od 550,00 do 950,00 PLN za jedną tonę pokrycia dachowego lub elewacyjnego,
2. koszt spakowania, transportu i unieszkodliwiania znajdujących się na ziemi płyt kształtował się od 500,00 do 750,00 PLN za jedną tonę odpadu.

Do obliczeń przyjęto parametr wagi jako najbardziej oddający skalę problemu.

Przyjęto do obliczenia kosztów następujące założenia: demontaż, spakowanie, transport i utylizacja 1 tony pokrycia dachowego – 950,00 PLN (max. koszt wg danych z 2023 r.)

Maksymalna wielkość kosztów, które należy przewidzieć na usunięcie wyrobów zawierających azbest przy założeniu, że każdego roku będzie podlegało usunięciu ilości przedstawione w tabeli nr 8 przedstawia się następująco:

Tabela 8 Koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest w latach 2024-2032

Lp.	Lata	Koszt jednostkowy	Ilość ton do unieszkodliw.	Wartość w PLN
		PLN/1 Mg	Mg	
1.	2024	950,00 zł	17,025	16 173,75 zł
2.	2025 - 2028	950,00 zł	124,977	118 728,15 zł
3.	2029 - 2032	950,00 zł	54,276	51 562,20 zł
4.	Ogółem 2024 - 2032		196,278	186 464,10 zł

Źródło: opracowanie własne

Szacuje się, że dla zrealizowania programu usunięcia wyrobów zawierających azbest w okresie do roku 2032, należy przewidzieć kwoty w następujących wysokościach:

W latach 2024	16 173,75 PLN
W latach 2025 – 2028	118 728,15 PLN
W latach 2029 – 2032	51 526,20 PLN

Szacunki te mogą ulec zmianie w zależności od zmian, które na obecnym etapie są nie do przewidzenia (np. stawki VAT, koszty paliwa, koszty unieszkodliwienia na składowiskach itp.) oraz ilości mieszkańców mogących pozwolić sobie na przeprowadzenie wymiany pokrycia dachowego.

Należy pamiętać, że koszty związane z demontażem, transportem i unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest stanowią do 25% całości kosztów nowego pokrycia dachowego.

13. Harmonogram rzeczowy realizacji zadania

Opracowany harmonogram czasowo - finansowy wdrożenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” na obszarze gminy Kudowa Zdrój uwzględnia zarówno planowane przedsięwzięcia związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest z analizowanego obszaru, jak również szacunkowe koszty związane z realizacją, całego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”. Dodatkowo wskazuje on jednostki odpowiedzialne za wdrażanie poszczególnych zadań określonych w niniejszym opracowaniu. Okres usunięcia wyrobów azbestowych został podzielony na podokresy: 2024, 2025 - 2028 i 2029 - 2032.

W celu określenia kosztów wdrożenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” dokonano analizy kosztów z tytułu usuwania wyrobów zawierających azbest, transportu i unieszkodliwiania tych wyrobów.

Tabela 9 Harmonogram czasowo-finansowy wdrażania "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest" w tys. PLN

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Rodzaj zadania	Szacunkowy koszt wdrożenia zadania	2024	2025- 2028	2029 - 2032
1.	Opracowanie „Programu Usuwania Azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Kudowa Zdrój”	gmina Kudowa Zdrój	Własne	7,50	3,00	-	4,50
2.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest oraz o ilości i miejscu zlikwidowania wyrobów azbestowych na terenie gminy Kudowa Zdrój	gmina Kudowa Zdrój	Własne	6,00	1,5	2,00	2,50
3.	Działalność informacyjna i edukacyjna nt. bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów unieszkodliwiania i szkodliwości azbestu: <ul style="list-style-type: none"> · przygotowanie ulotek informacyjnych o szkodliwości azbestu oraz o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania, · przygotowanie stałej informacji związanej z tematyką azbestu na stronie internetowej gminy, · okresowe publikacje w prasie lokalnej dotyczące azbestu. 	gmina Kudowa Zdrój	Własne	10,00	4,00	4,00	2,00

4.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie: · prowadzenie rejestru wniosków o dofinansowanie odbioru odpadów zawierających azbest i ich realizacja, · pozyskiwanie funduszy na realizację Programu,	gmina Kudowa Zdrój oraz firma posiadająca uprawnienia, właściciele posesji	wspólne	186,46	16,17	118,73	51,56
5.	Monitoring usuwania i prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	gmina Kudowa Zdrój, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego, PIP, PWSSE	wspólne	-	-	-	-
Razem		X	X	209,96	24,67	124,73	60,56

Źródło: Opracowanie własne

Całkowite, szacowane koszty związane z realizacją „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” wyniosą **209,96 tys. PLN – wg cen obowiązujących w 2023 r.**

14. Potencjalne źródła finansowania

14.1 Dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w ramach programu pn „Ogólnopolski Program Finansowania Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest” udziela dotacji na przedsięwzięcia związane z usuwaniem azbestu. Z zatwierdzonego regulaminu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wynikało, że dotacje na zadania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest otrzymać mogły jednostki samorządu terytorialnego lub związki międzygminne zrzeszające kilka gmin.

Warunki dofinansowania udzielonego przez WFOŚiGW we Wrocławiu na rok 2021-2023

1. Cel programu

Celem programu jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

2. Termin składania wniosków

2.1. Nabór wniosków w terminie: od 13.06.2023 r. do 21.06.2023 r.

2.2. Realizacja programu: do 13.10.2023 r.

3. Rodzaje przedsięwzięć

Wsparciem finansowym objęte są:

3.1. Przedsięwzięcia realizowane na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

3.2. Przedsięwzięcia zgodne z aktualnymi gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

Dopuszcza się, by gmina uznała za równoważny gminnemu programowi usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, program związku międzygminnego, którego jest członkiem, lub powiatu, na którego terenie się znajduje.

4. Forma dofinansowania – dotacja

Szczegółowe warunki dofinansowania są zawarte na stronie internetowej WFOŚiGW we Wrocławiu: <https://wfosigw.wroclaw.pl/>

15. Wpływ wdrożenia programu na środowisko

Projekt „Programu usuwania azbestu dla gminy Kudowa Zdrój wraz z inwentaryzacją” pozwoli określić zakres występowania wyrobów zawierających azbest ze szczególnym uwzględnieniem budynków mieszkalnych. Przeprowadzona inwentaryzacja z natury określa obszary geograficzne (wsie) o największym ilościowym występowaniu wyrobów zawierających azbest, ich rodzaju oraz przedstawia ocenę stanu wyrobów azbestowych (w większości przypadków są to płyty faliste azbestowo-cementowe zastosowane jako pokrycia dachowe budynków), a tym samym określa stopień pilności ich usunięcia i unieszkodliwienia. Na terenie gminy zidentyfikowano występowanie wyrobów zawierających azbest na **150** obiektach z czego 44,51 % to wyroby azbestowe zastosowane jako pokrycie dachowe na budynkach mieszkalnych.

Łączna ilość zidentyfikowanych wyrobów zawierających azbest to
196 278 kg

Potencjalnymi skutkami braku wdrożenia programu usuwania wyrobów zawierających azbest może być:

- zwiększenie ilości odpadów składowanych nielegalnie czy w sposób nieprawidłowy,
- wzmożona emisja włókien azbestowych na skutek nieodpowiedniego demontażu,
- brak wyeliminowania wyrobów zawierających azbest w okresie prawnie do tego przewidzianym,
- wzrost ilości „dzikich wysypisk” na których składowane będą odpady niebezpieczne,
- niewłaściwe postępowanie z odpadami niebezpiecznymi przez mieszkańców co może prowadzić do pogorszenia zdrowia,

Brak realizacji zapisów „Programu usuwania azbestu dla gminy Kudowa Zdrój” prowadzić będzie do pogorszenia niektórych elementów środowiska, co będzie wpływać negatywnie na zdrowie mieszkańców gminy. Wpływ braku realizacji „Programu usuwania azbestu dla gminy Kudowa Zdrój” objawiać się będzie:

- wzrostem emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- wzrostem zanieczyszczeń gleby,
- dewastacją siedlisk naturalnych,
- dewastacją walorów krajobrazowych i turystycznych gminy,
- wzrostem zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Za przedsięwzięcia o potencjalnym oddziaływaniu na środowisko przewidziane do realizacji w „Programie usuwania azbestu dla gminy Kudowa Zdrój” w okresie 2023 – 2032 można uznać działania związane z:

- demontażem wyrobów zawierających azbest,

- transportem odpadów niebezpiecznych z miejsca ich wytworzenia (demontażu) do miejsca ich utylizacji,
- utylizacją odpadów niebezpiecznych poprzez składowanie na uprawnionych do tego składowiskach.

Powyższe działania mogą negatywnie wpływać na ochronę jakości powietrza w przypadku nieodpowiedniego demontażu, transportu i unieszkodliwiania (wzrost zapylenia czy emisji włókien azbestowych do powietrza) również na etapie likwidacji nielegalnych składowisk.

Pozytywne aspekty wprowadzenia programu

- Poprzez przeprowadzoną inwentaryzację wyrobów zawierających azbest gmina uzyska wiedzę o ilości, rodzaju i lokalizacji wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy,
- Przeprowadzona ocena stanu wyrobów zawierających azbest pozwoli ustalić okresy i ilości odpadów niebezpiecznych, które powinny zostać poddane unieszkodliwieniu,
- Pozyskana wiedza o ilości i lokalizacji wyrobów azbestowych powinna wyeliminować nieodpowiednie postępowanie z nimi przez mieszkańców, a zwłaszcza:
 - Przeprowadzanie demontażu przez uprawnione firmy, co powinno ograniczyć emisję włókien do atmosfery podczas prowadzonych prac i podczas transportu do miejsc unieszkodliwiania (poprzez odpowiednie zabezpieczenie odpadów do transportu),
 - Przekazywanie odpadów do unieszkodliwiania na uprawnionych składowiskach - nielegalne składowanie odpadów niebezpiecznych będzie można łatwo udowodnić,
 - Wdrożenie systemu monitoringu realizacji „Programu usuwania azbestu” ograniczy presję na środowisko – pozwoli określić miejsca powstawania odpadów niebezpiecznych w nadchodzących latach, co w konsekwencji pozwoli na planowanie działań (finansowych, logistycznych i organizacyjnych) związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem azbestu,
 - Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy przyczyni się do poprawy jakości środowiska i zmniejszy ryzyko narażenia mieszkańców gminy na substancje kancerogenne.

Wymienione czynniki będą miały pozytywny wpływ na powietrze, powierzchnię ziemi i zdrowie ludzi.

Potencjalne zagrożenia.

Prace związane z demontażem wyrobów zawierających azbest mogą powodować przedostawanie się włókien azbestowych do powietrza. W celu zminimalizowania skutków prowadzenia prac demontażowych, należy prace te powierzyć

wyspecjalizowanym przedsiębiorcom. Firmy specjalistyczne potrafią poprzez stosowane technologie, stosowanie środków ochrony osobistej pracowników i przygotowanie obiektu do demontażu ograniczają negatywne skutki oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi podczas wykonywania prac.

Zebrane odpady niebezpieczne należy przetransportować z miejsca ich wytworzenia do miejsca utylizacji. W latach 2024 – 2032 ilość przewożonych odpadów ma wynosić ok. 22 Mg rocznie. Jest to zaledwie kilka transportów w ciągu roku, transporty te nie zmienią w istotny sposób emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz nie będą miały wpływu na poziom hałasu drogowego.

Realizacja zadań przewidzianych w Programie usuwania azbestu z terenu gminy Kudowa Zdrój wpłynie przede wszystkim na:

- coroczne ograniczenie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kudowa Zdrój,
- usunięcie do roku 2032 wyrobów zawierających azbest z terenu gminy,
- zmniejszenie ryzyka narażenia ludności na substancje rakotwórcze do których zaliczane są włókna azbestowe,
- ograniczenie degradacji gleb i krajobrazu,
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego.

Wobec powyższego stwierdza się, iż realizacja zadań wynikających z „Programu usuwania azbestu” przyczyni się do poprawy stanu środowiska na obszarze gminy.

Brak realizacji dokumentu, przyczyni się do pozostawienia stanu obecnego, a co za tym idzie wpłynie na pogarszanie stanu środowiska w przyszłych latach.

16. Podsumowanie

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest, jest ważnym elementem całego systemu gospodarki odpadami w Polsce. Azbest należy do surowców charakteryzujących się niekorzystnym działaniem zarówno na zdrowie ludzi, jak i na środowisko naturalne. W związku z tym faktem od 1997 r. zakazano stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Mimo istnienia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkanaście lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Niezbędne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia.

Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest edukacja i przybliżenie szerokim kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji usuwania wyrobów zawierających azbest. Rola gminy w problematyce azbestu sprowadza się do koordynacji działań związanych z usuwaniem azbestu i poszerzania świadomości mieszkańców w kwestii zagrożeń dotyczących wyrobów azbestowych i sposobów ich eliminowania.

Informacje, jak postępować w trakcie eksploatacji, zabezpieczania lub usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest, jak postępować z wytworzonymi odpadami aż po ich deponowanie na składowisku, przedstawione w niniejszym dokumencie, powinny pomóc w rozpowszechnianiu stosowania dobrych wzorców bezpiecznego postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest.

17. Materiały źródłowe

Wykaz rozporządzeń dotyczących problematyki azbestowej, stan na styczeń 2024 r.

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2023 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac (Dz.U. 2023 poz. 1240).
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839).
3. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. z 1996 r. Nr 19, poz. 231).
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. z 2004 r. Nr 183, poz. 1896).
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 185, poz. 1920).
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 2021 r. w sprawie substancji, chemicznych ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz.U. 2021 poz. 2235).
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 109).
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 02 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2011 r. Nr 33, poz. 166).
9. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbecie (Dz. U. z 2005 r. Nr 189, poz. 1603).
10. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 czerwca 2018 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1286 z późn zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. z 2015 r. poz. 110).
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest

- oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31).
13. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.).
 14. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824).
 15. Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2020 r. poz. 10).
 16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. z 2014 r., poz. 1169).
 17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 24).
 18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87).
 19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 523).
 20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1450).
 21. Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 24 września 2020 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1860).
 22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. z 2015 r. poz. 796).
 23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 września 2021 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1706).
 24. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 r. poz. 25).
 25. Oświadczenie Rządowe z dnia 13 marca 2021 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 891)

26. Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie dziennika budowy oraz systemu Elektroniczny Dziennik Budowy (Dz.U. 2023 poz. 45).
27. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 r. Nr 120, poz. 1126).
28. Rozporządzenie Ministra Transportu Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 2150).
29. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejsca występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1450).
30. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 r. poz. 25).

Wykaz ustaw dotyczących problematyki azbestowej, stan na styczeń 2024 r.

31. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (tekst jednolity Dz.U. 2023 poz. 1465)
32. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. O zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz.U. 2020 poz.1680.)
33. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U 2023 poz. 682).
34. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 2556)
35. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz.U. 2023 poz. 1587).
36. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. O wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, Ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1085).
37. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 1816)
38. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 2147).

Dyrektywy Rady EWG

39. Dyrektywa Rady Nr 80/1107/EWG z dnia 27 listopada 1980 r. w sprawie ochrony osób narażonych na ekspozycję szkodliwych substancji (ze zmianami wynikającymi z dyrektywy Nr 91/322/EWG z dnia 29 maja 1991 r.).
40. Dyrektywa Rady Nr 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. o ochronie pracowników przed zagrożeniem związanym z narażeniem na działanie azbestu w pracy (znowelizowana Dyrektywą Rady Nr 91/382/EWG).

41. Dyrektywa Rady Nr 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie ochrony pracowników przed narażeniem na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy (znowelizowana Dyrektywą Rady Nr 99/38/WE).
42. Dyrektywa Rady Nr 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. o dopuszczalnym stężeniu włókien azbestu (uzupełnienie do Dyrektywy Nr 83/477/EWG).
43. Dyrektywa Rady Nr 94/33/EWG z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony młodocianych w miejscu pracy.
44. Dyrektywa Rady Nr 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. w sprawie odpadów.
45. Dyrektywa Rady Nr 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zasad prawa, przepisów i środków administracyjnych krajów członkowskich Wspólnoty Europejskiej, jak również odnoszących się do ograniczeń w zakresie handlu stosowania substancji niebezpiecznych.
46. Dyrektywa Rady Nr 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ujednoczenia ustawodawstwa, przepisów i postanowień krajów członkowskich.
47. Dyrektywa Rady Nr 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. jako uzupełnienie do Dyrektywy Nr 76/769/EWG.
48. Dyrektywa Rady Nr 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1987 r. o ochronie bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy.
49. Dyrektywa Rady Nr 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczenia środowiska azbestem.
50. Dyrektywa Rady Nr 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących produktów budowlanych.
51. Dyrektywa Rady Nr 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących wprowadzania ograniczeń w zakresie rozprowadzania na rynku i stosowania niebezpiecznych substancji i wyrobów technicznego zastosowania.
52. Dyrektywa Rady Nr 84/360/EWG z dnia 28 czerwca 1984 r. w sprawie zanieczyszczeń środowiska przez zakłady przemysłowe.
53. Dyrektywa Rady Nr 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed niebezpieczeństwem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy.
54. Dyrektywa Rady 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów.
55. Dyrektywa Rady 91/689/WE z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych.
56. Rozporządzenie Rady 259/93 z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie Wspólnoty, do Wspólnoty i poza jej obszar.
57. Dyrektywa Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. nowelizująca Dyrektywę 85/337/EWG - w sprawie oceny oddziaływania niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć na środowisko.

58. Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli.
59. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków oddziaływania na środowisku niektórych planów i programów.
60. Dyrektywa Rady 91/692/WE z dnia 23 grudnia 1991 r. w sprawie normalizacji i racjonalizacji sprawozdań dotyczących realizacji niektórych Dyrektyw Rady dotyczących środowiska.

Inne materiały

61. J. Dyczek. Charakterystyka, własności i zastosowanie azbestu. Akademia Górniczo-Hutnicza Kraków, Fundacja Łódzkie bez Azbestu,
62. Azbest - narażenie i skutki zdrowotne - dr hab. Edward Więcek, Bezpieczeństwo Pracy 2/2004.
63. Azbest - ekspozycja zawodowa i środowiskowa: skutki, profilaktyka.- Neonila Szeszenia-Dąbrowska, Łódź: Oficyna Wydawnicza Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, 2004.
64. N. Szeszenia-Dąbrowska: Azbest a zdrowie człowieka. Materiał dydaktyczny na kurs specjalistyczny „Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest”. (Kraków, AGH, 26.06.2003 r).
65. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 14.07.2009 r., następnie zmieniony uchwałą Rady Ministrów z dnia 15.03.2010 r
66. Konwencja Nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986 r. - dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu.
67. Zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 172 z dnia 24 czerwca 1986 r. dotyczące ochrony pracowników przed działaniem azbestu.

18. Załączniki

- Załącznik nr 1** **Inwentaryzacja występowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kudowa Zdrój.**
- Załącznik nr 2** **Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.**
- Załącznik nr 3** **Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania.**

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kudowa Zdrój

Załącznik nr 1

Lp.	Miejscowość	Część miejsc.	Ulica	Nr domu	Nr działki	Nr obrębu	Własność	Rodz. Zab.	Rodz. Wyr.	Jedn.	Ilość m2	Ilość kg	St. Piln.
1.	Kudowa-Zdrój		Pstrążna ul.	22	138/1	020803_1.0002	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	90	1350	2
2.	Kudowa-Zdrój		Bolesława Chrobrego ul.	79	318	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	48	720	2
3.	Kudowa-Zdrój		Bolesława Chrobrego ul.	69	298/5	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	24	360	1
4.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	29	353	020803_1.0004	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	170	2550	2
5.	Kudowa-Zdrój		Bolesława Chrobrego ul.	27	425	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	40	600	2
6.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	17	433	020803_1.0004	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	2	30	1
7.	Kudowa-Zdrój		Bolesława Chrobrego ul.	3	405	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	5	75	1
8.	Kudowa-Zdrój		Bolesława Chrobrego ul.	1	402	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	40	600	2
9.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	42iw1	476/3	020803_1.0004	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	70	1050	2
10.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	52	483/17	020803_1.0004	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	350	5250	2
11.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	35	339	020803_1.0004	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	300	4500	2
12.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	41	291/3	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	45	675	2
13.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	78	269/1	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	32	480	2
14.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	63	146	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	75	1125	2
15.	Kudowa-Zdrój		Bolesława Chrobrego ul.	69	298/4	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	40	600	2
16.	Kudowa-Zdrój		Bolesława Chrobrego ul.	69	298/4	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	64	960	2
17.	Kudowa-Zdrój	Czermna	Tadeusza Kościuszki ul.	43	291/1	020803_1.0004	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	19,6	294	3
18.	Kudowa-Zdrój		Bolesława Chrobrego ul.	37	381	020803_1.0004	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	44	660	2
19.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	44	477	020803_1.0004	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	80	1200	2
20.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	21	431/1	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	24	360	1
21.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	9	401	020803_1.0004	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	150	2250	2
22.	Kudowa-Zdrój		Tadeusza Kościuszki ul.	126	164	020803_1.0004	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	30	450	2
23.	Kudowa-Zdrój		1 Maja ul.	59	143/3	020803_1.0005	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	15	225	1
24.	Kudowa-Zdrój		1 Maja ul.	8	200/14	020803_1.0005	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	20	300	1
25.	Kudowa-Zdrój		1 Maja ul.	65A	298/2	020803_1.0005	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	183	2745	2
26.	Kudowa-Zdrój		Jana Pawła II al.	13	9/3	020803_1.0005	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	90	1350	3
27.	Kudowa-Zdrój		Juliusza Słowackiego ul.	2	275/2	020803_1.0005	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	72	1080	2
28.	Kudowa-Zdrój		Stefana Okrzei ul.	4	183	020803_1.0005	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	245	3675	2
29.	Kudowa-Zdrój		Stefana Okrzei ul.	14	120	020803_1.0005	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	3	45	1
30.	Kudowa-Zdrój		Stefana Okrzei ul.	14	120	020803_1.0005	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	100	1500	2
31.	Kudowa-Zdrój		1 Maja ul.	59	143/4	020803_1.0005	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	20	300	1
32.	Kudowa-Zdrój		1 Maja ul.	33	292	020803_1.0005	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	31	465	2
33.	Kudowa-Zdrój		1 Maja ul.	65	298/1	020803_1.0005	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	93	1395	2
34.	Kudowa-Zdrój		Stoneczna ul.	32	231/5	020803_1.0006	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	170	2550	2
35.	Kudowa-Zdrój		1 Maja ul.	79	149/6	020803_1.0006	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	205,2	3078	2
36.	Kudowa-Zdrój		1 Maja ul.	87	164	020803_1.0006	os. fizyczna	mieszk-gosp.	plaski	m2	350	5250	2
37.	Kudowa-Zdrój		Łąkowa ul.		387/49	020803_1.0007	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	10	150	2
38.	Kudowa-Zdrój		Fabryczna ul.		438/30	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	20	300	2
39.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	22a	150	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	70	1050	2
40.	Kudowa-Zdrój		Szkołna ul.	16	443/2	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	80	1200	2
41.	Kudowa-Zdrój		Zdrojowa ul.	4	451/18	020803_1.0007	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	67,2	1008	3
42.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.	22	163	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	78	1170	2

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kudowa Zdrój

Załącznik nr 1

Lp.	Miejscowość	Część miejsc.	Ulica	Nr domu	Nr działki	Nr obrębu	Własność	Rodz. Zab.	Rodz. Wyr.	Jedn.	Ilość m2	Ilość kg	St. Piln.
43.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.	12	177/18	020803_1.0007	os. fizyczna	mieszk-gosp.	plaski	m2	80	1200	2
44.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	47	107/2	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	13	195	1
45.	Kudowa-Zdrój		Boczna ul.	6	143	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	42	630	2
46.	Kudowa-Zdrój	Zakrze	Główna ul.	20	283/2	020803_1.0007	os. prawna	mieszkalny	falisty	m2	8,4	126	3
47.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	22	282/2	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	60	900	2
48.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	22	282/2	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	20	300	1
49.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	16	285	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	12	180	1
50.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	2	253	020803_1.0007	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	200	3000	2
51.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	4	252/4	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	54	810	2
52.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	3	311/3	020803_1.0007	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	67,2	1008	3
53.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	1	318	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	60	900	2
54.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	27	297/2	020803_1.0007	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	50	750	2
55.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	33	293/1	020803_1.0007	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	240	3600	2
56.	Kudowa-Zdrój		Tkacka ul.		335/20	020803_1.0007	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	16,8	252	3
57.	Kudowa-Zdrój	Zakrze	Fabryczna ul.		438/47	020803_1.0007	os. prawna	inny	plaski	m2	28	420	1
58.	Kudowa-Zdrój				362	020803_1.0007	os. prawna	inny	falisty	m2	22,4	336	3
59.	Kudowa-Zdrój				362	020803_1.0007	os. prawna	inny	falisty	m2	225	3375	2
60.	Kudowa-Zdrój				362	020803_1.0007	os. prawna	inny	plaski	m2	34,6	519	3
61.	Kudowa-Zdrój				362	020803_1.0007	os. prawna	inny	falisty	m2	21	315	3
62.	Kudowa-Zdrój				362	020803_1.0007	os. prawna	inny	falisty	m2	31,5	472,5	3
63.	Kudowa-Zdrój				362	020803_1.0007	os. prawna	inny	falisty	m2	46,2	693	3
64.	Kudowa-Zdrój				362	020803_1.0007	os. prawna	inny	falisty	m2	35	525	3
65.	Kudowa-Zdrój				431	020803_1.0007	os. prawna	luz	falisty	m2	90	1350	1
66.	Kudowa-Zdrój				431	020803_1.0007	os. prawna	inny	falisty	m2	600	9000	2
67.	Kudowa-Zdrój				431	020803_1.0007	os. prawna	inny	falisty	m2	14	210	3
68.	Kudowa-Zdrój		Ogrodowa ul.	1	354	020803_1.0007	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	50	750	2
69.	Kudowa-Zdrój		Łąkowa ul.		387/40	020803_1.0007	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	19,6	294	2
70.	Kudowa-Zdrój		Łąkowa ul.		395	020803_1.0007	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	47,6	714	3
71.	Kudowa-Zdrój		Łąkowa ul.		387/39	020803_1.0007	os. prawna	gospodarczy	plaski	m2	12	180	2
72.	Kudowa-Zdrój		Łąkowa ul.		387/39	020803_1.0007	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	20	300	2
73.	Kudowa-Zdrój		Pogodna ul.	2	122	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	20	300	2
74.	Kudowa-Zdrój		Kościelna ul.	19	219	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	20	300	1
75.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	78	362/8	020803_1.0008	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	20	300	1
76.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.		372/3	020803_1.0008	os. fizyczna	luz	falisty	m2	20	300	1
77.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	44A	96	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	70	1050	2
78.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	41	616	020803_1.0008	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	20	300	1
79.	Kudowa-Zdrój		Aleksandra Fredry ul.	8	264/3	020803_1.0008	os. prawna	gospodarczy	falisty	m2	420	6300	1
80.	Kudowa-Zdrój		Główna ul.	60	285	020803_1.0008	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	260	3900	2
81.	Kudowa-Zdrój		Pogodna ul.	18	129/1	020803_1.0008	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	218	3270	2
82.	Kudowa-Zdrój		Pogodna ul.	18	129/1	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	plaski	m2	38	570	2
83.	Kudowa-Zdrój		Kościelna ul.	14	259	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	70	1050	2
84.	Kudowa-Zdrój		Kościelna ul.	23	217/7	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	212	3180	3

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kudowa Zdrój

Załącznik nr 1

Lp.	Miejscowość	Część miejsc.	Ulica	Nr domu	Nr działki	Nr obrębu	Własność	Rodz. Zab.	Rodz. Wyr.	Jedn.	Ilość m2	Ilość kg	St. Piln.
85.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	33,6	504	3
86.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	40,3	604,5	3
87.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	33,6	504	3
88.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	28	420	3
89.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	28,4	426	3
90.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	50,4	756	3
91.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	50,4	756	3
92.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	29,4	441	3
93.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	38,5	577,5	3
94.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	21,6	324	3
95.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	45,5	682,5	3
96.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	38,5	577,5	3
97.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	30	450	3
98.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	22,4	336	3
99.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	29,4	441	3
100.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	22,4	336	3
101.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	31,5	472,5	3
102.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	38,4	576	3
103.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	34,3	514,5	3
104.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	33,6	504	3
105.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	50,4	756	3
106.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	24,5	367,5	3
107.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	36,4	546	3
108.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	43,2	648	3
109.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		660	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	32,4	486	3
110.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	10,8	162	3
111.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	58,8	882	3
112.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	30,8	462	3
113.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	44	660	3
114.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	plaski	m2	14,4	216	3
115.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	16,8	252	3
116.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	19	285	1
117.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	42	630	3
118.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	31,5	472,5	3
119.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	39,2	588	3
120.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	42	630	3
121.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	31,5	472,5	3
122.	Kudowa-Zdrój		Nad Potokiem ul.		101/1	020803_1.0008	os. prawna	inny	falisty	m2	42	630	3
123.	Kudowa-Zdrój		Aleksandra Fredry ul.	10	257	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	368	5520	3
124.	Kudowa-Zdrój		Zdrojowa ul.	15b	180	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	112	1680	3
125.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	43	607	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	36	540	2
126.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	103	656	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	60	900	2

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kudowa Zdrój

Załącznik nr 1

Lp.	Miejscowość	Część miejsc.	Ulica	Nr domu	Nr działki	Nr obrębu	Własność	Rodz. Zab.	Rodz. Wyr.	Jedn.	Ilość m2	Ilość kg	St. Piln.
127.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	116	409	020803_1.0008	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	126	1890	2
128.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	102	396	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	310	4650	3
129.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	88	368/1	020803_1.0008	os. fizyczna	mieszk-gosp.	plaski	m2	144	2160	2
130.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	86	368/2	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	30	450	2
131.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	86	368/2	020803_1.0008	os. fizyczna	gospodarczy	plaski	m2	200	3000	3
132.	Kudowa-Zdrój		Stone ul.	64	85	020803_1.0008	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	190	2850	2
133.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	3	194/4	020803_1.0009	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	50	750	2
134.	Kudowa-Zdrój				58	020803_1.0009	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	64	960	1
135.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	42	226	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	160	2400	2
136.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	43	227/1	020803_1.0009	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	150	2250	3
137.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	11	247	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	42	630	2
138.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	39	250	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	240	3600	2
139.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	38	251/1	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	180	2700	2
140.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	32	261	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	300	4500	2
141.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	27	350	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszk-gosp.	falisty	m2	290	4350	2
142.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	25	343	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszkalny	falisty	m2	150	2250	2
143.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	23	336/2	020803_1.0009	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	28	420	1
144.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	23	336/2	020803_1.0009	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	180	2700	3
145.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	23	336/1	020803_1.0009	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	20	300	1
146.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	19	278/1	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszk-gosp.	plaski	m2	330	4950	2
147.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	14	244	020803_1.0009	os. fizyczna	luz	falisty	m2	200	3000	1
148.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	5	195/1	020803_1.0009	os. fizyczna	gospodarczy	falisty	m2	28	420	1
149.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	2	231/1	020803_1.0009	os. fizyczna	mieszkalny	plaski	m2	240	3600	2
150.	Kudowa-Zdrój		Brzozowie ul.	45	224	020803_1.0009	os. fizyczna	gospodarczy	plaski	m2	294	4410	3

Załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki
z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089)

WZÓR

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/objektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/objektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:Numer działki ewidencyjnej²⁾:Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:Ilość wyrobów⁴⁾:Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	

1	2	3	4
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stale lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.

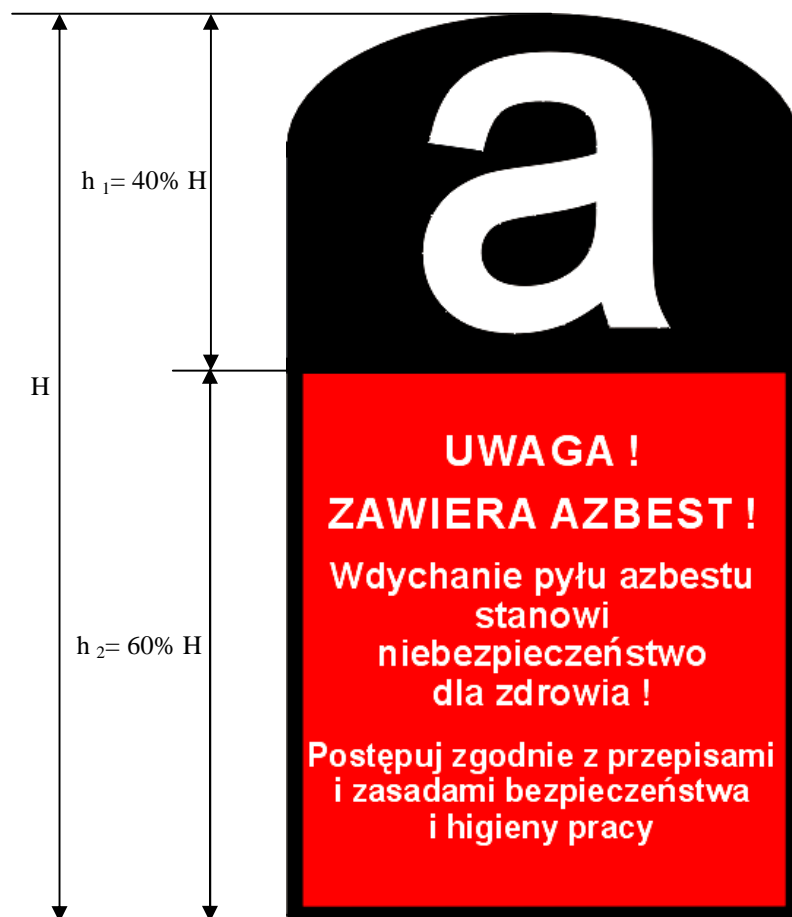
²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.

³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).

⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

Wzór oznakowania dla miejsc zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest.

Oznakowanie wzorowane jest na postanowieniu Unii Europejskiej (załącznik II do Dyrektywy 83/478/EWG).

Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- a) oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokość (H) i 2,5 cm szerokość,
- b) oznakowanie powinno się składać z dwóch części:
 - części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - części dolnej ($h_2 = 60\% H$), zawierającej standardowy napis w białym i/lub czarnym kolorze na czerwonym tle i powinien być wyraźnie czytelny,
- c) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.